నరమేధం

ఛత్ర చామరాలతో అందంగా అలంకరింపబడిన రథ ముఖ ద్వారం మామిడాకుల తోరణాలతోనూ, సంప్రదాయ చిహ్నాలైన ఇత్తడి సెమ్మాలతోనూ, అతి కళాత్మకంగా కొబ్బరాకులతో అల్లిన పచ్చటి పూజా మంటపం. రంగురంగుల పట్టుబట్టలతోచుట్టి అలంక రింపబడిన రథగోపురం. రథం అగ్రభాగాన పరుగులు తీస్తున్న శ్వేతాశ్వాలు, సారధ్యం చేస్తున్న కిరీటి విగ్రహం నేత్రానందకరంగా వున్నాయి.

ఉత్తర దిశగా గూడుకట్టిన మేఘాలు ఉరుముతున్నాయి' క్రమ క్రమంగాఅవరాహ్ణం దాటిన తరువాత విస్తరించుకుంటున్న ఆషాడ మేఘాల పరిష్వంగం మాటున సూర్యుడు మరుగుపడి పోతున్నాడు. జనం గుంపులు గుంపులుగా వస్తున్నారు జాత్రని చూడ్డానికి.

విగ్రహాన్ని రథారోహణ చేశారు.

గంగరాజు సిల్కు లాల్చీ తొడుక్కుని పట్టుపంచ కట్టుకున్నాడు. బొద్దు మీసాలతో, సన్నగా, పొడవుగా తెల్లగా వెండి తీగెలా వున్నాడు. రథం ముందు నిల్చొని రథయాత్రా కార్యక్రమాన్ని స్వయంగా పర్యవేక్షిస్తున్నాడు.

"టైమయింది కానీయండి గంగరాజుగారూ!" అని ప్రక్కనున్న పూజారి మంత్రజలం చల్లి మంగళవచనాలు

ఉచ్ఛరిస్తూ గంగరాజు మెడలో పూలదండ వేసి కొబ్బరికాయ చేతికి అందించేడు. రాజు క్షణంసేపు కళ్ళు మూసుకుని భగవంతుణ్ణి లోలోన ధ్యానించుకుంటూ, "జై జగన్నాధ్" అని టెంకాయని మూడుసార్లు దిష్టితీసి బలం పూర్తిగా కొట్టేడు. కాయ తునాతునకలయిపోయింది. కుర్రాళ్ళు కొబ్బరి ముక్కల కోసం ఒకళ్ళొకరు తోసుకుంటూ ఎగబడిపోతున్నారు.

"జై జగన్నాథ మహా ప్రభూకీ జై" "జై గంగరాజు బాబుకీ జై" అని జనంలోంచి హర్షధ్వానాలు మిన్నుముట్టేయి.

జగన్నాథుని రథం బయలుదేరింది.

లాంఛనప్రాయంగా రాజు రథానికి కట్టిన తాడుని కొంత దూరం లాగి వదిలేశాడు. జనం రథాన్ని తోసుకుంటూ. తాళ్ళతో లాక్కుంటూ బయలుదేరారు.

జేగంటలు మ్రోగుతున్నాయి. రథం మీద నుంచి ఏనుగులు ఘీంకరించినట్టు వీరకాళిలని ఊదుతున్నారు. రథం ముందు రోడ్డు మీద సంకీర్తనమేళంవాళ్ళు మృదంగాన్ని వాయించుకుంటూ లయబద్ధంగా ఎగురుతూ నాట్యం చేస్తున్నారు.

నీలమాధవుడు జగన్నాథ రూపంలో బలరామదేవునితోనూ, అనుంగు చెల్లెలు సుభద్రాదేవితోనూ, విజయుని సారథ్యంలో రథారూఢుడై ఊరేగుతున్నాడు. సమస్త కులాలవారికి తన దర్శన భాగ్యం కలిగజేయటానికి ప్రతి ఏటా ఆషాఢమాసంలో పతిత పావనుడు తన నిజమందిరాన్ని విడిచిపెట్టి విడిదిమందిరం "గుడిసెన్న గుడికి" రథయాత్ర సాగిస్తాడు. గుడిసెన్న గుడిలో ప్రతి యుగంలోనూ దివినుంచి భువికి "ఆర్తత్రాణ పరాయణుడై దుష్టశిక్షణార్థం వివిధ రూపాలతో అవతరించిన జగన్నాథుని

అవతారాలను తొమ్మిది రోజులూ కన్నుల పండువుగా ప్రదర్శిస్తారు. అక్కడ భక్తుల పూజలతోనూ, నైవేద్యాలతోనూ, స్తోత్ర పాఠాలతోనూ. రంగరంగ వైభవంగా సంబరం జరుపుకుంటూ నిజసతినే మరచి భక్తుల బందీ అవుతాడు. పదవ రోజున చరాలున జ్ఞప్తికి వచ్చిన దేవేరి అలక తీర్చడానికి మలి రథయాత్ర సాగిస్తాడు.

రథయాత్రని. మలిరథాయాత్రని నిర్వహించే అధికారం, ధర్మకర్తృత్వం వంశ పారంపర్యంగా గంగరాజుకి సంక్రమించింది. ఆ అధికారాన్ని సవాల్‌చేస్తూ ఆ ఊరిలో మరో పేరెన్నికగన్న ప్రత్యర్థి వెంకు నాయుడు గంగరాజుమీద కోర్టులో కేసు పెట్టేడు. అందువల్ల గత రెండేళ్ళుగా రథయాత్ర జరక్కుండా కోర్టు నుంచి ఇంజక్షన్ ఆర్డరు తెప్పించి ఆపుచేస్తూ వచ్చాడు. చివరికి గంగరాజే దావాలో గెలిచాడు. తిరిగి గుడిసెన్న గుడికి ధర్మకర్త గంగరాజే అయాడు. రథయాత్రకి కావలసిన చందాల్ని వసూలు చేయడం, యాత్ర ఏర్పాట్లు. గుడిసెన్న గుడిలో వున్నన్నాళ్ళూ భగవంతుడికి భోగరాగాలు అన్నీ స్వయంగా గంగరాజే చూసుకుంటున్నాడు. కోర్టులో గెలిచిన విజయోత్సాహంతోనూ, వెంకునాయుడి మీద కసితోను ఈ సంవత్సరం నాలుగైదువేలు తన జేబులోంచే ఖర్చుపెడుతున్నాడు. నేను బ్రతికుండగా "నా దేవుణ్ణి" తక్కువ చేస్తానా అంటూ దేవుణ్ణి స్వంతం చేసుకుంటూ. ఆ నవరాత్రులు రకరకాల భోగరాగాలతోనూ, షడ్రసోపేతమైన నైవేద్యాలతోనూ జగన్నాథుణ్ణి కొలవడానికి పూనుకున్నాడు. ఈ సంవత్సరం యాత్రని మరీ వైభవంగా చేస్తున్నాడు. ఎలక్షన్లు అతి దగ్గర్లో వున్నాయి.

అందులో గంగరాజూ, వెంకు నాయుడు ఇద్దరూ తలపడుతున్నారు. పుణ్యం, పురుషార్థం కోసం డబ్బు వెదజల్లుతున్నాడు.

జగన్నాథ రథచక్రాలు క్రీచు క్రీచు మంటూ బరువుగా కదులుతున్నాయి. రథం మీద పూజారులు జనం అందిస్తున్న కొబ్బరికాయల్ని కొడుతున్నారు. పూలమాలల్ని విగ్రహాల పాదాల దగ్గరికి విసురుతున్నారు. హారతుల్ని వెలిగించి గంట వాయించు కుంటూ ఒక చుట్టు తిప్పి క్షణంసేపు కొబ్బరి చెక్కల్ని దేవుడికి చూపిస్తూ "పుచ్చేసుకో" అన్నట్లు తాళి చరిచి సగం చెక్కని బుట్టలోకి. సగం కాలిన కర్పూరాన్ని తపేళాలోకి పడేసి మిగతా చెక్కలో తులశిదళం వడేసి భక్తుల కిచ్చేస్తున్నారు. పళ్ళెంలో దక్షిణలు ఖంగు ఖంగుమని ఎడతెరిపిలేకుండా పడుతున్నాయి. పూజారుల శరీరం మంచి చెమటలు కొబ్బరినీటితో కలిసి రథం సందుల్లోంచి సన్నటి ధారలుగా కారుతున్నాయి. కుర్రాళ్ళు రథాన్ని తోస్తూతోస్తూ మెల్లిగా రథం క్రింది భాగంలోకి ఎక్కిపోయి సందు ల్లోంచి కారుతున్న కొబ్బరినీటిని తనివితీరా తాగుతున్నారు.

బాజా భజంత్రీల మధ్యలో గుర్రాల, ఏనుగుల బుట్టబొమ్మలు తలల్ని ఆడించుకుంటూ వెనక్కి, ముందుకి అడుగులేసుకుంటూ ఆడుతున్నాయి.

సాయంతం అవుతున్న కొద్దీ చుట్టుప్రక్కల పల్లెటూళ్ళ నుంచి జనం పొలాల్లో ఊడుపుల పనులు పూర్తి చేసుకుని తండోప తండాలుగా వచ్చి చేరుతున్నారు. రోడ్డు కిరువక్కలా మిఠాయి దుకాణాలకీ, బండి దుకాణాలకి బేరం మంచి రద్దీగా వుంది.

గంగారాజు తన అనుచరులతో రథం ముందు నడుస్తూ రథాన్ని ఎక్కడ ఆపాలో, ఎప్పుడు కదిలించాలో హుందాగా చేతి

సౌంజ్ఞతో ఆదేశిస్తున్నాడు. సంబరం మధ్యలో గంగరాజుకూడా మిత్రులు. శ్రేయోభిలాషులు మెడలో పూలదండలువేసి నమస్కరిస్తున్నారు. కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా వాళ్ళు జోడించిన చేతుల్ని తన రెండు చేతుల్తో పట్టుకుని కళ్ళకి అద్దుకుంటున్నాడు. మరికొందర్ని కౌగిలించుకుంటున్నాడు. "ఈ సంవత్సరం మరీ వైభవంగా జాత్ర జరిపిస్తున్నారు" అని ఎవరైనా అంటే "వెర్రోడా! నేనెవడిని. అంతా పెద్దకళ్ళవాడి దయు" అని మీసాల్ని చేత్తో దువ్వుకుంటూ అంటున్నాడు. జగన్నాథుణ్ణి "పెద్దకళ్ళవాడు" అని ముద్దుగా పిలవటం ఆయనకి సరదా అనడంకంటె ఒక విధమైన స్టైయిల్ అంటే బాగుంటుంది. దూరంగా యెవరైనా పరిచయస్తుడు కనిపిస్తే గబగబ అంగలేసుకుంటూ వెళ్ళి "ఎక్కడికి జారుకుంటున్నావ్. ఇది నా యింట్లో పెళ్ళా? మీ అందరిదీను దేవుడి కార్యం...రా...రా" అని వాడి కమీజునో మెడకండువానో పట్టుకుని చిరుకోపం నటిస్తూ జనం మధ్యలోకి ఈడ్చుకువస్తున్నాడు. అది చూసి ప్రక్కవాళ్ళు నవ్వుతూంటే మహదానందం పొందుతున్నాడు. మధ్య మధ్య రథం యెక్కి చీమలబారుల్లా ముందుకు నడుస్తున్న జనాన్ని, యిరుప్రక్కల డాబాలమీద నుంచి, ఇంటికప్పులమీద నుంచి జాత్రని చూస్తున్న జనాన్ని చూస్తూ గర్వపడుతున్నాడు.

"గంగరాజు బాబూ! మనం కాస్త జాగ్రత్తగా వుండాలి. ఎగస్పార్టీవోళ్ళు మనలో కలిసే తిరుగుతున్నారు....అటు చూడండి- చూశారా-అదే ఆ గళ్ళ చొక్కావోడు. ఆడు ఈ మధ్యనే ఎంకునాయుడు వటాలంలో చేరాడు. పట్నం నుంచి తెప్పించేడట ఎలక్షన్లకి ఎంకునాయుడు."

"ఒరే సాంబా! కొండంత మనిషివి నువ్వుండగా, అఖిలాండ కోటి బ్రహ్మాండ నాయకుడు జగన్నాథుడు మన పార్టీ అయి వుండగా—ఎంకునాయుడు ఎవడ్రా-ఝూటాగాడు."

"తగవుకి దిగితే తల తీసేస్తాను - గాని రాజుబాబు! రెండు రోజుల్నించి ఎంకునాయుడు ఇటు ఢిల్లీకి అటు హైదరాబాదుకి తెగ ఫోన్లు కొడుతున్నాడట. రెండు మూడు రోజుల్లో ఎవడో నాయకుణ్ణి తెప్పించి ఎలక్షన్ మీటింగు పెడతాడట"

"పెట్టనీరా నాయనా. జనం బఠానీలు నవులుతూ వింటారు. తరువాత ఇళ్ళకి పోతారు. ఆ వచ్చినవాడు మర్నాడు విమానం ఎక్కేస్తాడు. ఒరే ఇది చాలా సంవత్సరాల నుంచి చూస్తున్నాం. నాయకుల మాటలు నమ్మి ఓటేసిన వాడెవడ్రా? హరికథలు విని పాపాలు చెయ్యడం మానేస్తున్నార్రా. మనం కూడా మలి రథా యాత్రనాడు అన్న సంతర్పణ చేయిస్తున్నాం ముష్టివాళ్ళకు కాదు ఊరు ఊరంతా రావాలి. అది సాక్షాత్తు జగన్నాథ ప్రసాదం. పూరీ నుంచి జగన్నాథ ప్రసాదాన్ని కుండల్లో తెప్పించి అందులో కలిపాం అందాం. అన్నదానంతోపాటు వస్త్రదానం కూడాను. మరో రెండు వేలు ఖర్చు అవనీ, జగన్నాథ ప్రసాదం తిని, మనం పెట్టిన కొత్తబట్టలు కట్టుకుని పోలింగునాడు ఓటు వెయ్యమందాం- కాదు ప్రార్థిద్దాం. అన్నప్రసాదం-అందులోనూ జగన్నాథ ప్రసాదం తిని మోసంచేస్తే కళ్ళుపోవూ. దేవుడా తమాషానా. చచ్చినట్లు వేస్తారు. జగన్నాథ ప్రసాదం పెట్టినవాడికి ద్రోహం తలపెడితే ఆ పరంధాముడు ఆ పాపాత్ముల్ని ఎలాంటి చిత్రవిచిత్రమైన రోగాలకి గురిచేస్తాడో—కుష్టు. క్యాన్సర్. పక్షవాతంలాంటి రోగాలతో భూమ్మీదే వాళ్ళు ఎలాంటి రౌరవాది నరకాల్ని అనుభవిస్తారో

హరికథా రూపంలో మన పూజారి పెద్దకొడుకు వాళ్ళ నరనరానికి ఎక్కించేస్తాడు. దాంతో హడలెత్తిపోయి చచ్చినట్టు ఓట్లు వేస్తారు."

"పూజారికి పెద్దకొడుకున్నా డేమిటి?"

"ఆడు చిన్నప్పుడే గొప్ప మెకానిక్‌గా తయారయాడంట. వాడి బాబు పెట్టెకి వేసిన తాళం తాళంలాగే వుండేది. లోపలి డబ్బులు మాయం అయిపోయేవి. వాడితో పడలేక పట్నంలో సంస్కృతం స్కూల్లో జాయిన్ చేశాడు. అక్కడ హరికథలు కూడా నేర్చుకున్నాట్ట-అదుగో రథంమీద గుర్రం ప్రక్కన కూర్చున్నాడు."

"అగుంటడా! ఆడికి కొంచెం మదపిచ్చి ఉన్నట్టుంది.... ఆడోళ్ళ దగ్గర కొబ్బరికాయ లందుకుంటూ ఆళ్ళ రవికల్లోకి తొంగి చూస్తున్నాడు...." అంటూ చెబుతున్న సాంబడు వెనకాల రథం దగ్గర గోలగా వుంటే అక్కడికి పరుగున వెళ్ళేడు.

"తొయ్యండ్రా.... ఆ! తొయ్యండెహె!... ఇంకా...జోర్.. జోర్సే. అటు లాగండి. రాయి అడ్డంపెట్టు" అని జనం ఊపి. బిగదన్ని రథాన్ని తోస్తున్నారు. రథ చక్రాలు క్రీచుక్రీచుమంటు, నేలని రాసుకుంటూ కదలడంలేదు. పూజారులు క్రిందికి దిగి, తోస్తున్న వాళ్ళకి హడావుడిగా రథంచుట్టూ తిరుగుతూ సూచన్లు యిస్తున్నారు. జనంలోంచి మరికొందరు చేతులు కలిపారు చెమట్లు కక్కుకుంటు తొయ్యలేక జనం గింజుకుంటున్నారు.

సాంబడు రథం క్రింది భాగంలోకి దూరాడు. అప్పటికే వడ్రంగి యిరుసుల్ని "చక్రానికి అమర్చిన యినప చట్రాల్ని సుత్తితో కొడుతూ సరిచేస్తున్నాడు. చక్రాల సందులో ఆవదం పొయ్యకపోతే యెలా" అని విసుక్కుంటున్నాడు.

"ఒరేయ్ రథం యిరుసుల్లోనూ, చక్రాల సందుల్లోనూ అవదం బాగా పొయ్యండ్రా. బండి కందిని యెక్కించండ్రా లమ్డి కొడకల్లారా అని నిన్నటి నుంచి మొత్తుకుంటున్నాను. అంతా హేళావనే!" అంటూ శివమెత్తినట్లు బూతులు గొణుక్కుంటున్నాడు సాంబడు.

"ఇంత ఖర్చుపెట్టి సంబరం చేస్తున్నాను. ఆదిలోనే ఏమిటీ అవాతరం, రథం కదలడం లేదు ఛీఛీ" అంటూ మనస్సులో హైరాణ పడిపోతూ మాటిమాటికి కండువా సవరించుకుంటూ, తల గోక్కుంటూ రోడ్డు ప్రక్కగా నిలబడి రథంవైపు ఆత్రుతగా చూస్తున్నాడు గంగరాజు,

"వాయనా రాజుబాబూ! 'ఢక్కువాడు' రథంమీద కనిపించడం లేదు ఆడులేడేంటి, మరి ఈ శుభకార్యానికి ఆడులేకపోతే ఎలా? దేవుడికి దిష్టి తగిలిందేమో! రథం మొరాయిస్తోంది" అన్నాడు మెల్లిగా ప్రక్కనే నిల్చున్న ముసలాయిన,

"అవును ఢక్కువాడు ఎక్కడ? కనిపించలేదేం వాడ్ని పిలిపించండి" అని అందరూ గంగరాజు చుట్టూ చేరారు, ఢక్కువాడి పేరు వినగానే ఎవరో వి. ఐ. పి. పేరువిన్నట్టు అక్కడున్న యువకుల, కుర్రాళ్ళలో చిన్న సంచలనం బయలుదేరింది, ఒక్కసారి అందరూ అంతవరకూ పట్టించుకోని ఢక్కువాడి గురించి మాట్లాడుతున్నారు.

జగన్నాథుడికి బూతులంటే మహాప్రీతి చరాచర ప్రకృతి భారాన్ని తనలో ఇముడ్చుకుని మోస్తున్న మదనమోహనుడికి, బూతుపదం చెవిన పడితేచాలు మహదానందంతో ఉప్పొంగి

పోయి రతిసుఖ స్మృతులతో దూదిపింజలా తేలిపోతూ పరవశించి పోతాడు. రథంమీద బూతుపాటలు పాడేవాణ్ణి "ఢక్కువాడు" అంటారు ఆ పాటలు సూటిగా, మోటుగా కటువైన బూతులతో నిండివుంటాయి సాధారణంగా ఆ పాటలన్నీ ఒరియా భాషలో వుంటాయి ఆ పాటలు రానురాను ప్రాంతీయతను సంతరించుకొని ఒరియా, తెలుగు మిశ్రమంగానూ, ఢక్కువాడి స్వకల్పితమైన తెలుగు బూతులతోనూ నిండివుంటాయి, అది వాళ్ళతాత తండ్రుల నుంచి వంశపారంపర్యంగా వస్తున్న వృత్తి విద్య.

"పూజారిగారూ! అన్నీ నేనొక్కణ్ణే చూసుకోవాలంటే ఎలా చచ్చేది చెప్పండి. దేవునికి సంబంధించిన విషయాలన్నీ మీరు చూసుకోవాలని ఆ ఢక్కువాణి పిలిపించడం మానేశారు. త్వరగా పిలిపించండి"

గత రెండేళ్ళుగా రథజాత్ర లేకపోవడంతో ఢక్కువాడి సంగతే మరచిపోయాడు పూజారి.

వెంటనే ఒక కుర్రాడు జనాన్ని తోసుకుంటూ గాలిలో ఢక్కువాడి కోసం పరుగెత్తాడు.

గంగరాజు గబగబ రథం దగ్గరికి వెళ్ళి గజగజ వణికిపోతూ లెంపలేసుకుంటూ "జగన్నాథస్వామీ, పెద్దకళ్ళవాడా, నయనపథగామీ---దీనబంధో, అపచారం జరిగిపోయింది. ఏమిటిలా ఆగిపోయారు. ఢక్కువాణ్ణి తీసుకొస్తున్నారు రథం కదిలించండి" అని రథానికి ఎదురుగా సాష్టాంగ పడిపోయేడు.

"జగన్నాథప్రభూకీ జై!----బోలో జగన్నాథ్‌కీజై" అని ఒక్కసారి జనం జైకొట్టేరు, అంతవరకూ ఆగిపోయిన బాజాల్ని

తిరిగి ప్రోగిస్తున్నారు. రథం మీద పూజార్లు కొబ్బరికాయల్ని కొట్టడం తిరిగి మొదలు పెట్టారు.

"బాబూ! ధక్కువాడు రానంటున్నాడు. సాక్షాత్తు జగన్నాథ స్వామే రథం దిగివచ్చి బ్రతిమాలితేగాని రానంటున్నాడు" అన్నాడు ధక్కువాడి కోసం వెళ్ళి తిరిగొచ్చిన కుర్రాడు ఒగర్చుకుంటూ.

"తాగున్నాడేంట్రా?" ప్రశ్నించాడు పూజారి.

"అలాగే వుందండి బ్లడీ భంచోత్. దేవుడి తరపున నువ్వు వస్తావ్రా లింగులింగుమంటూ .. గెటవుట్" అని గసిరేశాడండి.

"సరిపోయింది ఈ జాతితక్కువ నా కొడుకని నేనే స్వయంగా వెళ్ళి బ్రతిమాలాలి కాబోలు" అన్నాడు మనస్సులో చీదరించు కుంటూ గంగరాజు.

"ఆనవాయితీ సార్. తప్పుతుందా. వాళ్ళు జాత్రముందు అలగడం. ధర్మకర్తలు వెళ్ళి బ్రతిమాలి తీసుకురావడం ఆచారం. ఇంకా నయం వీడి తండ్రి మీ తండ్రిగారు పల్లకీ తెస్తేనేగాని రాననేవాడు" అన్నాడు పూజారి.

"సరే మీరూ రండి నాతో. ఇక్కడ తతంగం సాంబడు చూస్తూవుంటాడు. ధక్కువాడికి కొత్తబట్టలు కొనాలికాబోలు. కుర్రాడిని పంపించి తెప్పించండి" అని జేబులో డబ్బుతీసి పూజారికి ఇచ్చాడు.

"ఒరే అబ్బి! చూడు. కొత్త పంచ, కండువా, గావంచా ఈ మూడూ బజార్లో కొనుక్కుని తిన్నగా ధక్కువాడింటికి వచ్చెయి. అక్కడ మేం వుంటాం." అని కుర్రాడ్ని పురమాయించి తోలాడు పూజారి.

గంగరాజు, పూజారి ఢక్కువాడు ఇంటికి బయలుదేరారు.

ఢక్కువాడి పూరి గుడిసె ఊరవతల వుంది. ఇంటి చుట్టూ కుళ్ళు కాలవకంపు. పక్కనే పాడుపడిపోయిన చెరువు వుండడం వల్ల ఢక్కువాడి ఇట్టికొంప ఎల్లప్పుడూ తేమ తేమగా వుంటుంది. నాచు వాసన, పెళ్లలు ఊడిన మట్టి గోడలు మసిబారి వున్నాయి. వాటి మధ్యలో అక్కడక్కడ తేమకి నాచు పట్టిన ఆకుపచ్చని చారికలు. చూరులు జారిన గుడిసెకి మాసికలు వేసినట్లు యింటిపై కప్పుమీద డబ్బారేకులు అక్కడక్కడ అమర్చి వున్నాయి.

ఢక్కువాడు ఆ చీకటి కొంపలో భార్యతో కాపురం వుంటు న్నాడు. ఏభై సంవత్సరాలు దాటినవాడు దరిద్రంతోనూ రోగాలతోనూ నలిగిపోయి అరవై సంవత్సరాలు పైబడ్డట్టు కనిపిస్తాడు. ఒక్కగా నొక్క కొడుకుకూడా నెల రోజులక్రితం రోగంతో తీసుకుని తీసుకుని చచ్చిపోయాడు. ఆ దెబ్బకి ఢక్కు వాడు ప్రేళ్ళు దొలిచేసిన చెట్టులా మ్రోడువారి పోయాడు. వాడి ముఖం తరతరాల నుంచీ జీర్ణించుకుపోయిన దరిద్రంతో ముడతలు దేరి, బీటలు తేరిన ఎడారిలావుంది. కూలిపనిచేసి పొట్టనింపు కుంటాడు వాడి తాతలు, తండ్రులు అందరూ ఢక్కువారే. అందరూ ఆగర్భ దరిద్రులే. అలానే చచ్చారు. వైద్యవిద్యార్థుల ముందు మార్చురీలో బల్లమీద శవం ప్రాముఖ్యత సంతరించుకున్నట్లు, ఏడాదికొకసారి రథయాత్రకి ఢక్కువాడికి ప్రాముఖ్యం లభిస్తుంది. ఆ రోజు వాడు తిట్టిన బూతు తిట్లకు పదో పాతికో కట్నం రూపంలో ముడ్తుంది. కొత్త బట్టలు దొరుకుతాయి. అశేష జనాన్ని ఆనందంతో ముంచెత్తిన ఢక్కువాడు ఆ మర్నాడు తిరిగి విషాద తెరల మాటుకి వెళ్ళిపోతాడు.

ఢక్కువాడు పొయ్యి కుదురికి చారబడి కాళ్ళు చాచుకుని కూర్చున్నాడు. వాడితల నిషామత్తులో ఉరితీసిన తలలా ముందుకు వేలాడుతోంది. వుండుండి - దాన్ని అతికష్టంగా, బరువుగా ఎత్తడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు చెమటతో తడిసిన జిడ్డుమొహంలో నుంచి వాడి కళ్ళు ఆరిపోతున్న నిప్పు కణికల్లా జేవురించి వున్నాయి.

"ఢక్కువా... ఢక్కువా... ఒరేయ్ ఢక్కువా!"

"ఊఁ!...." అని గంభీరంగా మూలిగి, భారంగా తలెత్తుతూ గుమ్మం దగ్గర నిలబడ్డ గంగరాజును చూశాడు. కళ్ళు పెద్దవిచేసి, పెదాల్ని సగం విప్పి తీక్షణంగా దెయ్యంపట్టినట్లు అదేవనిగా చూసి చూసి, ఒక్క ఊపున బలం కూడగట్టుకుని స్ప్రింగులేచినట్లు చెంగున లేచి ప్రక్కనున్న కుండల్ని తన్నేసుకుంటూ తూలిపోతూ తమాయించుకుని నిల్చుని శివమెత్తినట్లు వెనక్కి ముందుకి ఊగుతున్నాడు ఢక్కువాడు.

"ఒరేయ్! పద ...పదరా. రథం ఆగిపోయింది. త్వరగా బయలుదేరు" అని హెచ్చరించేడు గంగరాజు. ఈ అలికిడికి పెరట్లో పని చేసుకుంటున్న ఢక్కువాడి పెళ్ళాం అదెమ్మ గబగబ వచ్చి "దండాలు బాబుగారు. ప్రొద్దుట్నించి తెగ తాగేసి తిరుగుతున్నాడు. వారం రోజుల్నించి మరీ ఎక్కువైపోనాది. తిండి తినడం మానేసి కొడుకుని తల్చుకుంటూ ఏడ్చుకుంటూ తాగుకుంటూ తిరుగుతున్నాడు. కూలికెళ్ళడు. ఎళ్ళినా డబ్బులింటిలో ఇవ్వడు. వస్తు ఉంటున్నాం ... "ఇదిగో ఇటు ఇనుకో బాబులొచ్చారు. జాతర కెళ్ళెల్లు" అని తూలుతున్న మొగుడ్ని కుదుపుతూ అంది.

"జాత్తర....ఊహ్" అని క్రింది పెదాన్ని వికృతంగా కదిలించుకుంటూ నవ్వాడు. "నెల రోజుల క్రితం నా కొడుక్కి

స్మశానంలో పెద్ద జాతరచేశాను. ఈ రోజు దేవుడికి జాత్తర వట్టిస్తాను. ఓ గంగరాజు బాబు! దరమకర్త. దండాలు బాబయ్యా....వతాసులో వున్నాను చమించాల."

"ఏటి బాబులొస్తే మర్యాద నెకందా. పదపద" అంటు చీదరించుకుంది ఆదెమ్మ.

"బాబులొస్తారే! ఎవడి బాబుకోసం, రెండేళ్ళని చీ నేను పచ్చానో వున్నానో వట్టించుకోలేని బాబులు. ఈయేళ యెందు కొచ్చారే అల్లవసరం... నేను....అంటే నేను....ఈ ఏళ రాజా........ నాన్నేఁపోతే రథం కదలదు. నేను బూతుల మాష్టర్ని. మా తాతల నాటినుంచీ ఈ దేవుణ్ణి తిడుతున్నాం. ఆ దేవుడు నా కొడుక్కి తిట్లంటే మహాసరదా. కులాసా యెక్కి పోయి జాతర చేసినోళ్ళకి వరాలిచ్చే స్తాడు ఆళ్ళ ఇంటిలో లచ్చిందేవి దూరిపోద్ది. తిట్టిన నా కొడుకులం మాకు చేతిలో బొచ్చె. నోట్లోబెడ్డ. ఇదండి న్యాయం. మాతాత ఆడికిగుఱ్ఱం ఎక్కించి తీసుకెళ్ళేవోరట జాతరకి...ఇంట్లో పిల్లులు తొంగుండేవి. ఆడు ఊరంతా అప్పులు చేసి చేసి రైలుకింద బుర్రెట్టేసినాడు....మా బాబు.... ఏటి మా బాబు ...బా" అని నోటి లోని మాట నోటిలోనే వుంది. భళ్ళున కక్కేశాడు. సారాకంపుతో ఇల్లు రేగిపోతోంది.

"ఒరే ధక్కునా కొడకా—స్నానం చేసి రారా. బాబు కొత్త బట్టకొని తెచ్చేడు. కట్టుకొని తొందరగా బయలుదేర్రా నాకొడకా" అని పూజారి గర్జించేడు.

"కొత్త బట్టలా- ఓల్‌రైట్" అని కుర్రాడు తెచ్చిన బట్టల్ని అందుకున్నాడు.

"మరి కట్నం."

"ఒరేయ్ నీకు పుణ్యముంటుంది. వేగంగా వదల్లా బాబూ.... ఇదుగో ఇరవై" అంటూ రెండు పది రూపాయల నోట్లని తీసి ధక్కు వాడి చేతిలో పెట్టబోయాడు గంగరాజు. ధక్కువాడు చెయ్యి వెనక్కి లాక్కొని నోట్లవైపు తేరిపారజూసి "నో నో....ఫిఫ్టీ డాలర్స్ ఏభై లేకపోతే నేను రానహోయ్" అని అమాంతం చతికిలబడిపోయి మఠం వేసుకుని యథాప్రకారం తలని భారంగా వాల్చేసి కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

"మందు ఎక్కువైపోయింది. ఇంగ్లీషు మొదలుపెట్టేడు. అమెరికన్ డాలర్స్ కావాలట" అని పూజారి ఫకాలున నవ్వి గంగరాజు వైపు చూశాడు.

"ఇంగ్లీషులోనే తిడతాను... ఫకాఫ్"

"ఇదుగో ఆదెమ్మ వీణ్ణి పెరట్లోకి తీసికెళ్ళి తరవాణీ పట్టించి నాలుగు బిందెల నీళ్ళు దిమ్మరించు నిషా వదిలిపోతుంది" అని పూజారి పురమాయించేడు.

"పట్టు పూరాగా ఒగ్గేసుందండి, మరి పిఫ్టీ ...ఏభై."

"ఇందరా దొంగనా కొడకా వేగరంగా తయారవు" అని మిగతా ముప్ఫయి కలిపి, మొత్తం ఏభై చేతిలో పెట్టాడు గంగరాజు.

"మీరెళ్ళండి బాబూ! సిటంలో ఈణ్ణి తయూరుచేసి వంపుతాను." అని ఆదెమ్మ ధక్కువాణ్ణిలేవనెత్తి పెరట్లోకితీసికెళ్ళింది.

"రాజుగారూ మీరిక్కడే వుండండి. నేనువెళ్ళి మంగలి బాజాని. పూలదండల్ని పంపిస్తాను దగ్గిరుండి మీరు తీసుకురండి" అని గబగబా వెళ్ళిపోయాడు పూజారి.

తూలుతున్న ఢక్కువాడి జబ్బపట్టుకుని పెరట్లోకి తీసుకెళ్ళింది ఆదెమ్మ. గిన్నెడు తరవాణి తాగించింది. షల్లటి తరవాణి తాగి ఆ పులుపుకి మొగమంతా పులిసి పోయినట్లు వికృతంగా ఓట్లించుకుంటు బ్రేవ్ మని త్రేన్చాడు.

"ఇక్కడకూకో! నీళ్ళు గుమ్మరిస్తాను."

"ఇక్కడ కాదు.... అక్కడ.... నా కొడుకు శవాన్ని స్నానం చేయించిన దగ్గరే నాకూ నీళ్ళు పొయ్యి" అని రుద్దకంఠంతో తడబడుతూ వెళ్ళి కూర్చున్నాడు. కొడుకు మాట ఎత్తగానే గుండెల్లో నుంచి వస్తున్న దుఃఖాన్ని పెదాల్తో బిగబట్టి దిగమింగుకుంటు, జలజల రాల్తున్న కన్నీటిని చేత్తో తుడుచుకుంటూ ఢక్కువాడికి స్నానం చేయిస్తోంది ఆదెమ్మ.

"ఏటే—ఏడుస్తున్నావా నోర్మయ్యహే! ఆడు అగ్ని బాధల్ని పూరాగా ఈ భూమ్మీద ఒగ్గేసి ఎల్లిపోయేడు.. ఇక నీ సావూ నా సావూ చూడు ...నువ్వు తిన్నావే? తినలేదు కదూ, ఇంట్లో నూకల్లేకపోతే, ఈరిగాడి పెళ్ళాన్ని ఒన్నం అడుక్కుని తినలేకపోయావా?"

"ఇంట్లో మొగోడు సరిగ్గా నేడు. అందరిళ్ళ కెళ్ళి అడుక్కొంటావా. నీ దగ్గర ఏభై రూపాయలు ఇలాతే. మనం తిన్నా తినకపోయినా ముందు అప్పులోళ్ళ సంగతి చూడు బజార్లో పట్టుకుని నన్ను నానా తిట్లు తిడతన్నారు."

"అప్పులు చెయ్యడం, తిట్లు తినడం వస్తుండడం మన కలవాటేనే. ఈ అప్పు తీరిస్తే మళ్ళీ మరో అప్పు. అప్పుడెక్కడ్నించి వస్తయి పైసాలు....ఈ రోజు నేను రాజా—ఈ రోజు పోతే రేపు మరి నాకు లేదు. జాతర. జగన్నాథ జాతర. పుల్‌గా

వతాసు కొట్టేస్తాను. నువ్వూ చుక్కేసుకోయే- అన్ని బాధలూ ఎగిరి పోతాయి. మాంఛి ఖోర్సు ఇస్తావి ఎవడైనా అప్పు తీర్చమని అడిగితే ఎగిరి గుండెలమీద తన్నేయి."

"ఏటీ గాచారం. తిండికి లేక సస్తుంటే తాగుతానంటావేటి?"

"సవ్వు... సవ్వు తొత్తు కూతురా.... ఇప్పుడీ సావు."

దూరంగా బాజాల మ్రోత. రానురాను సన్నాయి మేళం. జేగంటలు దగ్గరవుతూ వచ్చి థక్కువాడి ఇంటి ముందర ఆగాయి. చుట్టు ప్రక్కలవాళ్ళు ఇంటిముందు గుమి గూడేరు.

"బాజాలు వెళ్ళిపొచ్చేయి. త్వరగా బయలుదేరు" అని ఆదెమ్మ థక్కువాడి ఒళ్ళంతా తుడిచి కొత్తబట్టలు కట్టించింది.

థక్కువాడు తెల్లటి కొత్త పంచ కట్టుకున్నాడు. కొత్త తలపాగా చుట్టేడు. కండువా నడుంకి బిగించి కట్టేడు. చేతి కర్రకి రంగు గావంచకట్టి యెత్తి పట్టుకుని గుమ్మంలోంచి బయటకు వచ్చి వాకిట్లో నిల్చున్నాడు.

థక్కువాడు అలా పైకి రాగానే ఒక్కసారి వాయిద్యాలు తారస్థాయి నందుకున్నాయి.

గంగరాజు స్వయంగా థక్కువాడి కాళ్ళు కడిగి మెడలో పూలదండవేసి నమస్కరించేడు.

"జై! జగన్నాథ మహాప్రభూకీ జై" అని గంగరాజు అరుస్తూ బయలుదేరమని థక్కువాడికి స్వాగతం పలికేడు.

థక్కువాడు రథయాత్రకి బయలుదేరాడు.

ముందు సన్నాయి మేళం, ఇరుప్రక్కలా జేగంటలు, పక్కగా గంగరాజు.

గావంచా కట్టిన గొడుగు కర్రని కుడిచేత్తో పట్టుకుని, మెడలో పూలదండలు ఊగుతుండగా కాలిమడమలలో స్ప్రింగులున్నట్లు ఎగిరెగురుతూ హుందాగా నడుస్తూ రథం దగ్గరకి బయలుదేరాడు. ఢక్కువాడ్ని సగం దూరం సాగనంపి అదెమ్మ తిరిగి వచ్చేసింది.

"ఢక్కు వాడొచ్చేడు! ఢక్కువాడొచ్చేడు!" అంటూ జనం గోల గోల చేసుకుంటూ వాడ్ని చుట్టుముట్టేరు. వాడిమీద పడి పోతున్నారు! వాళ్ళందర్నీ పక్కకు నెడుతూ నిచ్చెనవేసి ఢక్కువాడ్ని రథం మీదికి ఎక్కించేరు. దూరంలో వున్న జనం తోసుకుంటూ జనసమ్మర్ధంలోనించి రథం ముందుకు రాలేక ఇంటి అరుగుల మీదికి ఎక్కబోతూ ఎగబడి చూస్తున్నారు, తండ్రులు పిల్లల్ని భుజాలమీద ఎక్కించుకుని ఢక్కువాడ్ని చూపిస్తున్నారు. ఢక్కువాడు దేవుడికి సాష్టాంగపడి లేచాడు, శఠగోపం పుచ్చుకొని పూజారి ఇచ్చిన తులసి ప్రసాదాన్ని నోట్లో వేసుకున్నాడు. పూజారి వాడి తలపాగాకి సన్నటి పూలదండని తగిలించాడు. ఢక్కువాడు రథం ముందుకువచ్చి ఒక్కసారి జనాన్నంతా కలయజూశాడు. ముఖంమీద పూలదండ ఊగులాడుతోంది. నడుంమీదచెయ్యి ఆనించి గొడుక్కర్రని ఆకాశంవైపు ఎత్తి చూపుతూ, విచిత్ర భంగిమలో క్షణంసేపు నిలబడి "అవంది....బొందాకొరో" అని వాయిద్యాల వాళ్ళవైపు అరిచాడు. వాయిద్యాల్ని ఆపుచేశాయి. జనమంతా నిశ్శబ్దంగా ఢక్కువాడివైపు తదేకదీక్షతో చూస్తున్నారు"

"తైతైతకతైతై ....తైతై తకతైతై" అంటూ సంకీర్తన మేళగాళ్ళని గొడుగు కర్రని ఆడిస్తూ హెచ్చరించేడు.

"ఢింఢిం తకఢింఢిం....ఢింఢిం తకఢింఢిం" అంటూ మృదంగాల్ని వాయిస్తూ ఎగురెగురుతూ జవాబు చెప్పేరు.

"ఢైంయ్....ఢైంయ్......తక......ఢైంయ్...... ఢైంయ్" మంటూ జేగంటల్ని వాయిస్తూ ఇరుప్రక్కలా నిల్చున్న జేగంట వాళ్ళు వంతవాయింపు వాయించేరు.

"రాధా ఢీకా ఢీకాయిలా మహాప్రాంకొరొ కొండియా.... నపాయిలా......తైతైతక తైతై....అహ్హా—అహ్హా—తకతైతై" అంటూ అర్ధనిమీలిత నేత్రాలతో వలయాకారంగా నడ్డి తిప్పుకుంటూ రథంమీద గెంతుతున్నాడు. లయబద్ధంగా కింది మృదంగాలు. పైనజేగంటలూ వాయించుకుంటూ ఢక్కువాడ్ని అనుసరిస్తూ వాళ్ళు నాట్యం చేస్తున్నారు.

ఋాతు సిలింది. జగన్నాధ రథచక్రాలు కదిలేయి.

ఆ పాటకి అర్థం యేమిటన్నట్లు ప్రక్కనున్న పూజారికి సౌంజ్ఞచేసాడు గంగరాజు. ఒరియాభాష తెలిసిన పూజారి గంగ రాజు దగ్గరగా వెళ్ళి "జగన్నాధ రథం వెనక్కి ముందుకి ఊగు తోంది—ఎంత పూగినా మొండి జగడిమొండి—అందడంలేదు" అనిమధ్య మాటల్ని గంగరాజు చెవిలో గొణిగాడు. గంగరాజు ముసిముసి నవ్వుల్ని నవ్వుకుంటూ మీసాల్ని చేత్తో దువ్వుకుంటూ సంబరంతోపాటు ముందుకు నడుస్తున్నాడు.

ఆవదంతో నిండిన రథ చక్రాలు సాఫీగా ఉల్లాసంగా కదులుతున్నాయి.

ఢక్కువాడు మరోపాట అందుకున్నాడు—

"జెండా రథ మెక్కింది
చుక్క నింగెక్కింది
శ్రీ కృష్ణుడి చెల్లెమ్మకి దూలెక్కింది."

"తైతై తక తైతై" అంటూ గొడుగు కర్రని ఎత్తిపట్టుకుని ఎడం చెయ్యి నడ్డిమీద ఆనించి భరతనాట్య భంగిమలో రథం దద్దరిల్లి పోయేట్లు గెంతుతున్నాడు. జనం గొల్లున నవ్వుతున్నారు. కుర్రకారు కిర్రెక్కిపోతూ ఢక్కువాడి ఆటకు లయగా ఈలలు వేస్తున్నారు.

రథం జోరు పుంజుకుంటోంది, బూతు పాటలకి హుషారెక్కిన జనం మరింత ఉత్సాహంతో రథాన్ని తోస్తున్నారు. ఆకాశంలో మబ్బులు ఉంగలు చుట్టుకుంటూ భారంగా నడుస్తున్నాయి, రథ శిఖరాగ్రాన అమర్చిన నీలిచక్రం దూరంనుంచి మబ్బుల్లోంచి దూసుకువస్తున్న సుదర్శనంలా వుంది.

కొబ్బరికాయలు వందల సంఖ్యలో పెఠేలు పెఠేలుమని పగులుతున్నాయి,

కర్పూర హారతి కాంతుల్లో నేత్రోత్సవంలో కొత్తరంగులు దిద్దుకున్న వానమాలి నవకళేబరంలో ప్రతిఫలిస్తున్నాయి. ఢక్కువాడి బూతు పాటకికైపెక్కిపోతున్న సుభద్రాదేవి సిగ్గుతో ఫల్గుణిడి వైపు ఓరగా చూస్తోంది. విజయుడు జనాశ్వాల్ని నురగలు కక్కేలా పరిగెత్తిస్తూ తన సారథ్య నైపుణ్యాన్ని ప్రియురాలి ముందు ప్రదర్శిస్తున్నాడు.

బూతు పాటలకి కొత్తశక్తిని పుంజుకుంటున్న రథం జోరుగా పరుగెత్తుతోంది.

"యమునాతీరే....కుంజో బిహారీ...." అని ఆడదానిలా సిగ్గుతెరలు ముంచుకొస్తున్నట్లు బుగ్గమీద వేలు పెట్టుకుని వయ్యారం ఒలికిస్తూ పృష్ఠభాగాన్ని జనంవైపు తిప్పి ఆడించుకుంటూ గుండ్రంగా తిరుగుతున్నాడు ఢక్కువాడు. ఈ పాటలో

భాష సరిగ్గా అర్ధంకాక జనంలో పేలలేదు. కాని వాడి నాట్యభంగిమ చూస్తున్న జనం ఆ పాటలో నిగూడమైన చాలా పెద్ద బూతు వుండి వుంటుందని నిశ్చేష్టులై చూస్తున్నారు.

"ఏమిటండోయ్ పూజారిగారూ! ఇదేదో తమాషాగా వుంది ఆట—ఇంతకీ ఏమంటాడు?"

"యమునా సైకతాల్లో. విరబూసిన బొగడ చెట్టు మాటున రాధ—గోపాల దేవునిపై నుంచి పుంభావకేళీ సలుపుతోంది" అని కిసుక్కున నవ్వేడు పూజారి,

"ఆఁ—" అని అర్థంకాక మరికాస్త వివరంగా చెప్పమన్నట్లు చూశాడు గంగరాజు పూజారివైపు.

"ప్చ్!—అదేనండి—ఉపరతి—అబ్బా!" అని గంగరాజు దగ్గరగా వెళ్ళి "కృష్ణుడి మీద రాధ ఎక్కిపోతోందండి."

"అమ్మ గాడిద కొడుకు" అంటూ రాధామాధవుల రాపకేళీ బంధనాల్ని వూహించుకుంటూ ఢక్కువాడ్ని మనస్సులో శ్లాఘించు కుంటూ వెనక్కి తిరిగి రథంమీదికి చూశాడు గంగరాజు. మదవతీ మోహనుడి ముఖం రసికావేశంలో చిరుచెమటలు పట్టినట్టు కొబ్బరి నీటి బొట్లతో నిండివుంది

ఢక్కువాడు పాటలు పాడుతూ రకరకాలుగా గెంతుతున్నాడు. ఒక్కొక్క సారి గుర్రంలా టాటింగ్ చేస్తున్నాడు. మరోసారి కోతిలా యెగురుతున్నాడు. మధ్యమధ్యలో రథం వెనక్కి వెళ్ళి కుర్రాళ్ళతో సారా తెప్పించుకుని తాగుతున్నాడు, ఒక చిన్న సీసాని జేబులో పెట్టుకున్నాడు. రానురాను చిన్న తూలుడు ఆరంభ మయింది. తమాయించుకుని పాడుతున్నాడు. జారిపోతున్న

పంచను యెగగట్టుకుంటూ గెంతుతున్నాడు. అంతకంతకి జనం ధక్కవాడికి మసక మసగ్గా కనిపిస్తున్నారు. సడన్‌గా ఫ్రిల్ వాయిస్‌తో రాగం అందుకున్నాడు. చెవుకి చెయ్యి అనించి ఎడం కాలు ముందుకి దన్ను బెట్టి జనంలో ఆడవాళ్ళవైపు తిరిగి కను బొమ్మ లెగరేస్తూ చిరునవ్వు నవ్వుకుంటు

"పెద్దా పెద్దా కళ్ళోడు

కాళ్ళులేని కుంటోడు

మొండి చేతులోడు

దేవుణ్ణి అన్నాడు-దగ్గరకి రమ్మన్నాడు (ఆడవాళ్ళవైపు కన్ను కొట్టాడు)

పసందైన వడుచుగుంట వరికిణీ ఎత్తి చూపిస్తే

వసలేక చతికల బడ్డాడే! ... తైతై లేక తైతై—తైతై— తైతై తక తైతై" అంటు రెట్టింపు ఉద్వేగంతో ఆడోళ్ళవైపు చూసుకుంటు ఎగురెగురుతూగంతులేస్తున్నాడు. ఆడవాళ్ళు సిగ్గుతో తలలొంచుకొని కిసుక్కుమని నవ్వుకుంటున్నారు. ఒకరి నొకరు సిగ్గుతో పట్టేసుకుని ముఖాల్ని దాచుకుంటున్నారు. జనంలో ఈలలు....నవ్వులు....పల్లంలో రథం ధడధడమని పరుగెత్తుతోంది.

రథంమీద ఆడుతున్న ధక్కవాడు బేలెన్సు తప్పి తూలి పోయి ప్రక్కనున్న పూజారిమీద పడ్డాడు.

ఇదంతా క్రిందనుంచి చూస్తున్నగంగరాజు "సాంబా! ఈ ధక్కువాడు తాగేసినట్టున్నాడు మళ్ళీ. రథం మీదనుంచి పడిపో గలడు. వెళ్ళివాడిని రథం దింపరానాయనా" అని సాంబడ్ని పంపిస్తూ వుండగా రథం దగ్గర చిన్న గందరగోళం మొదలయింది. జనం ఘర్షణ పడుతున్నారు సాంబడు పరుగెత్తాడు.

ఇందాకట్నుంచీ సంబరంలో తిరుగుతున్న గళ్ళ చొక్కావాడు ఆ తగవులాటలోంచి గబగబా రథం ఎక్కిపోయి "అంజకొడకుల్లారా! ఇది సంబరమా? సానిమేళమా" అని పూజారి పెద్ద కొడుకుని చొక్కా పట్టుకునిలాగి గూబ ఛెళ్ళుమనిపించాడు. "కొబ్బరికాయలు అందిస్తున్న ఆడవాళ్ళ చేతులు పట్టుకుంటావా? నీకు అప్ప చెల్లెళ్ళు లేరా?" అని వాడిమీద హూంకరిస్తున్నాడు.

జనంలో త్రొక్కిసలాట ప్రారంభమైంది. అందరూ రథం దగ్గరకు పరుగెడుతున్నారు. రథంమీద పూజార్లు గళ్ళచొక్కా వాడిని అడ్డుకుంటు పూజారి కొడుకును విడదీస్తున్నారు. పూజారి కొడుకు వాళ్ళని తోసుకుంటు "రౌడీ వెధవా నన్ను అనవసరంగా కొడతావుట్రా, నేను ఆడవాళ్ళ చేతులు పట్టుకోడం నువ్వు చూశావురా. గంగరాజు బాబూ! వీడు నన్ను చంపేస్తున్నాడండి బాబోయ్" అని రథం మీదినుంచి కేకలేస్తున్నాడు. ఇంతలో సాంబడు జనాన్ని తోసుకుంటు రథం స్తంభం పట్టుకొని ఎగిరి మీదకెక్కి గళ్ళచొక్కావాణ్ణి అమాంతగా జుత్తుపట్టుకుని క్రిందికి ఈడ్చుకొట్టాడు.

"ఆడవాళ్ళని అల్లరి పెడుతూంటే చూస్తూ ఊరుకున్నారా?" అని గళ్ళచొక్కాపార్టీవాళ్ళు అయిదారుగురు తగువుకి దిగేరు"

"అందరూ ఆగండి మీలో వాడు ఆడవాళ్ళచెయ్యి పట్టుకోవడం ఎవరుచూశారు? ఏ ఆడకూతురు చెయ్యి పట్టుకున్నాడో వచ్చి చెప్పమను."

"ఏ ఆడదైనా ముందుకు వచ్చి చెప్తాదేంటి. నేను నా కళ్ళతో చూశాను, మర్యాదగా వదులు" అని సాంబడుమీద గళ్ళ చొక్కావాడు విరుచుకుపడ్డాడు.

"దొంగనాకొడకా సంబరం భగ్నంచెయ్యడానికి పితూరీ లేవదీస్తున్నావా. ఇదిదేవుడి కార్యంరా! జాత్ర జరగనీకుండా రెండు సంవత్సరాలు దేవుణ్ని కోర్టుకెక్కించార్రా. కంజాతి నా కొడకల్లారా కుష్ఠురోగంపడి చస్తార్రా. ఎంకునాయుడు ఎంగిలికూడు కతికి జగడానికి వస్తావా—కాసుకో" అంటుడొక్కలో బలంపూర్తిగా వొక్క తన్ను తన్నాడు. అంతే తలావొక తన్ను చేతికొచ్చినదెబ్బ. క్రింద పడేసి యీడ్చియీడ్చి తంతున్నారు. వాడి పార్టీవాళ్ళు అంగబలం చాలక మెల్లగా జారుకున్నారు." "ఆగండి...." అన్న గంగరాజు కేకతో వాణ్ణి కొట్టడంఆపుచేశారు, గంగరాజు వాడికాలరు పట్టుకొని లేవదీసి జనంలోంచి గెంటుకుంటు ప్రక్కకి తీసికెళ్ళి "బ్రతికిపోయావు—ఫో" అని వదిలేశాడు, గళ్ళచొక్కావాడు దెబ్బలతోనూ అవమాన భారంతోనూ రొప్పుకుంటు వొళ్ళుదులుపుకుంటు "నన్ను కొడతారుకదూ మీరంతా" అని హెచ్చరిస్తూ తూలుకుంటు జనంలోనుంచి వెళ్ళిపోతున్నాడు.

"పాతేస్తాను నా కొడకా" అని వాణ్ణి వెంబడిస్తున్న సాంబణ్ని "ఊఁ!" అని సౌంజ్ఞతో ఆపుచేశాడు గంగరాజు. జాత్ర కానీయండి— ఊ — రథం కదిలించండి"

సాంబడు ఎగస్పార్టీవాళ్ళమీద కసితో మరింత బిగ్గరగా గొంతెత్తి "జై జగన్నాథ మహాప్రభూకీజై —బోలో జగన్నాద్‌కీజై" అని చెయ్యిమీదకెత్తి తిప్పుతూ రథాన్ని కదిలించమని సౌంజ్ఞచేశాడు. రథం కదిలింది—సంబరం తిరిగి ప్రారంభమైంది.

బాజాలు, జేగంటలు మ్రోగుతున్నాయి. ఈసందడిలో థక్కువాడు ఎప్పుడోగాని క్రిందికి దిగిపోయేడు. అందరి మధ్యనుంచి తోసు కొస్తూ "ఆపండి—బంద్‌కరో—హోల్డాన్" అని గట్టిగా అరిచాడు. అందరూ మూగుతున్నారు. థక్కువాడు జేబులోంచి సీసాతీసి డగ్ డగ్ మని గుటకలు వేస్తూ తాగేసి ముఖం చిట్లించుకుంటు మూతి తుడుచుకున్నాడు. సీసాని జనం తలల మీదినుంచి కాలవలోకి విసిరేశాడు.

పూజారి కొడుకు ఆడవాళ్ళ చేతులు తడమడం తప్పా? మరి తప్పే అనుకో—పాయింటు మరి ఈదేవుడు ఎందరి ఆడాళ్ళ చేతులు పట్టుకోలేదు. ఒక చెయ్యేటి అన్నీ పట్టుకున్నాడు. ఇదితప్పు కాదా? మరి ఈపాయింటు? మరీ అదీ పాయింటే ఇదీ పాయింటే,. ఏది పాయింటు? అని అందరిని గుండెలమీద చరుస్తూ క్రాస్ యెగ్జామినేషను మొదలుపెట్టాడు.

"ఒరే థక్కువా దేవుణ్ని మనుషులతో సమానం చేస్తావురా.. తాగేసున్నావు తిన్నగా రథం యెక్కు."

"నేనెక్కనండి, దేవుడుచేస్తే రాసక్రీడలా, మనుషులు చేస్తే పోకిరీ వేషాలా....ఏం పాయింటండీ, దేవుడు గొప్పోడు, అడికి భజనలుచేస్తున్న మీరంతా గొప్పోళ్ళు. గొప్పోళ్ళది లవ్ పేదోళ్ళది రంకుతనం."

"దేవుణ్ని తిట్టకురా లంజకొడకా, కళ్ళుపోతాయి, ఒరేయ్ వీడితోనేంట్రా తంటా—రథాల్ని లాగండి" అని సాంబడు అరిచాడు.

"కావ్వెక్కిన దేవుడికి బాతులంటే మహాసరదా అండీ మహా ప్రభో-నీకు తెలీదేటండీ. ఈడు సాలామంది ఆడస్త్రీల్ని పాడు చేశాడు. నల్లమంతలు పట్టుకొచ్చిన గుంటల్ని తగులుకున్నాడు.

పెద్దకుండకి ఎసరెట్టావు. మేనత్తమీదికి ఎక్కపోయాడండీ పర మేశ్వరా" అని చివరి మాటల్ని రాగయుక్తంగా చదివాడు.

"మనం కేవలం మనుష్యమాత్రులం. ఆ మహానుభావుడి లీలలు మనకి అర్థంకావురా. జగన్నాథుడు దీనజనోద్ధారకుడు." అని ప్రక్కనున్న అసామి ఎవరో జ్ఞానబోధ చేస్తుంటే, రెండు రోజుల్నించి తిండిలేక ఆకలితో మండిపోతున్న కడుపులోకిసారా ఎడిపడి దావానలంలా భగ్గు భగ్గున లేచాడు ధక్కువాడు.

"ఈ లక్ష్మీ కొడుకు దేవుడు దీనజనులను రక్షిస్తాడా.... ఎవడ్రా నువ్వు. నేను దరిద్రపు నా కొడుకుని. నా బాబూ తాత అందరూ దరిద్రంతో బతికి ఆకలితో సచ్చారు. తరతరాలనుంచి మా ఖూతులు యింటూ కులాసా పడిపోతున్న దేవుడు మా ఆకలి తీర్చాడా నా కొడుకుని రక్షించాడా—నేనేంపాపంచేశాను. ధక్కు వాడి కంఠం రుద్ధంఅవుతోంది." "గంగరాజు బాబూ... బాబూ గంగరాజు బాబూ నేనన్నానని మరేమీ అనుకోకు. నీ డబ్బుచ్చు కుని తాగేసి గెంతుతున్నానుగాని నా గుండెల్లోకుంపట్లు రాజు కుంటున్నాయి. అగ్గిమంట, నా కొడుకు పోయాడునాయనా. దీపం ఆరిపోయింది. ఆరునెలలు రోగంతో తీసుకుని తీసుకుని మందు ల్లేక, తిండిలేక తడపలా అయిపోయి, బిళ్ళ బిళ్ళలురకతం బాల్చేడు రకతం కక్కుకుంటూ సచ్చిపోయేడు—నా పద్దెనిమిదేళ్ళ కొడుకు ఎలిపోయాడు నాయనా" అని గొల్లున ఏడుస్తూ కుప్పలా కూలిపోయాడు. వాడి ఏడుపు గొంతుకోసిన గొడ్డు అరుపులా ఉంది. జనంవాడ్ని ఓదారుస్తూ లేవనెత్తారు. అందర్నీ ఒక్కసారి విదిలించు కుంటూ దుఃఖాన్నంతా ఒక్క గుక్కన దిగమింగాడు గరళంలా.

కోపంతో పెదాల్ని కొరుక్కుంటూ నిప్పులు చెరిగే కళ్ళతో పరుగున వెళ్ళి రథానికి అడ్డంగా నిల్చుని దేవుణ్ని డైరెక్టుగా ఎడ్రసుచేస్తూ చేతుల్తో తాటిస్తూ "నువ్వు దేవుడివా నీకు నేను బూతులతో ఖుషీ చేస్తుంటే రథం యెక్కి కులుకుతున్నావు కొయ్య బొమ్మని నీకు నగలుతొడిగి, నైవేద్యంపెట్టి చందాలెత్తి సంబరంచేస్తారు ఈ తెలివి తక్కువ నాకొడుకులు. నేను మనిషిని అడుక్కున్నా పైసాయివ్వరు. ఆకల్తో సావ్వాలసిందే.... కడుపులు కాల్తున్నా లేనిసరదా తెచ్చుకొని నిన్ను ఖుషీ చేస్తున్నాను. నాకొడుకుని తినేశావ్ నన్నూ తినేయ్.. నాపెళ్ళాం రోడ్డుమీద అడుక్కొని అదీ సస్తాది. నువ్వు రథంమీద పూరేగు. జేగంటలు కొట్టించుకో నువ్వు దేవుడివా ...అస్కటఫర్ నాకొడకా ఒరేయ్ ఝూఠర్ ధమాల్.... ఈడు అడి చెల్లెల్ని అడి బావమరదికి తార్చాడండీ" అని జనానికి చెప్తున్నాడు. "ఈడు బోకరునాకొడుకు—లాడ్జింగ్‌లో బుకింగ్ ఎట్టలేకపోయావురా ... నీ పరువు తీసేస్తాను. నిన్ను—చక్రంతో కండించేస్తాను" అంటూ ప్రక్కనున్న పెద్దరాయిని అందుకుని రథంమీదకి విసరబోయేడు. అందరూ పట్టుకుని ఆపుచేశారు.

"ఒరేయ్ ధక్కవా! నీకు పుణ్యంఉంటుంది రాబాబూ! గోల చెయ్యకురా—నీకు మరో సీసా తెప్పిస్తాను. రథంఎక్కి వెనకాల నిమ్మళంగా తొంగో" అంటూ సాంబడు ధక్కువాడ్ని తీసుకు పోతున్నాడు. తిరిగి పరుగెత్తబోతుంటే పట్టుకుంటున్నాడు. ధక్క వాడు నడుచుకుంటూ తిడుతున్నాడు. ఏడుస్తున్నాడు గుండెలు బాదుకుంటున్నాడు, "నా చెట్టంత కొడుకు యెల్లిపోయాడు" అంటూ జనానికి, చెట్లకి, చేమలకి, ఆకాశానికి వాడిగోడు చెబుతున్నాడు.

పాంబడు వాడ్ని బుజ్జగిస్తూ, ఓదారుస్తూ మెల్లిగా రథం యెక్కించి వెనకాల యెవరికీ కనబడకుండా పడుకోబెట్టాడు. ఢక్కువాడు రథం వెనకాల వాంతి చేసుకున్నాడు. మూలుగుతున్నాడు, నిషాలో నిద్రలో యేడుస్తున్నాడు. వంటిమీద తెలివి లేకుండా పడుకున్నాడు.

చీకటిపడింది. గేస్‌లైట్లు దివిటీలు వెలిగించేరు. దీపపు కాంతుల్లో రథం మరీ అందంగా కనిపిస్తోంది. విగ్రహాలకి తొడిగిన ఆభరణాలమీద జరీ పట్టులపైన దీపపు కాంతులు ప్రతిఫలిస్తు కొత్త కాంతుల్ని విరజిమ్ముతున్నాయి. రథానికి వేలాడదీసిన ఇత్తడిప్రమిదలు స్తంభాలకి అమర్చిన అద్దాలలోంచి జగన్నాథుని కొలువుకూటాన్ని అలంకరించినకోటిదీపాల్లా భ్రమింపజేస్తున్నాయి.

రథం మరో గంటలో గుడిసెన్న గుడికి చేరుకుంటుంది. నారాయణుడు రథికుడుగానూ, నరుడు సారధిగానూ రథం వెలుగుల్ని చిమ్ముకుంటూ చీకట్లని చీల్చుకుని పరుగెడుతోంది.

"గంగరాజుబాబూ! ఆ ఢక్కువాడ్ని పడుకోబెట్టేటప్పటికి నా తల ప్రాణం తోక్కొచ్చింది. డోసెక్కువై పోయిందేమో, ఒక్కొక్కసారి గొల్లుమని ఏడుస్తున్నాడు. ఒక్కొక్కసారి దేవుణ్ణి చంపేస్తానంటున్నాడు. రథం క్రింద పడి పోతానంటున్నాడు. అసలే పూటకే లికాణాలేని బికారి నా కొడుకు. దానికి తోడు కొడుకు పోయి పిచ్చయి పోతున్నాడు. కొడుకు జబ్బుకి ఊరంతా అప్పులు చేసేశాడు. ఆ బాధల్ని మరిచిపోడానికి వొకటే తాగుడు. ఇప్పుడిప్పుడే కళ్ళు మూసుకుని మూలుగుతూ పడుకున్నాడు."

గుడిసెన్న గుడి దగ్గర పడుతుందనగా రథం మరింత జోరుగా తొస్తున్నారు. వేగం పుంజుకుంటోంది నంబరం. గబగబ ముందుకి సాగుతోంది.

అదే సమయంలో జనం మధ్యన "ధన్" మని సోడాబుడ్డి పేలింది.

జనం ఆలోచించే లోపల ప్రక్కసందు లోంచి సోడాబుడ్ల వర్షం నలువైపులనుంచి రాళ్ళవర్షం. సోడాపెంకులు అస్తవ్యస్తంగా ఎగురుతున్నాయి. జనంలో గోల. తొక్కిసలాట—చెల్లాచెదురుగా పరుగెత్తుతున్నారు. ప్రక్క సందులోనించి ఒక గుంపు కర్రలతోనూ, సైకిలుచైన్లతోనూ గంగరాజు పార్టీమీదికి విరుచుకు పడింది. గళ్ళచొక్కావాడు సైకిలు చెయిన్‌తొ ఛెళ్ళున సాంబడ్ని కొట్టాడు. దెబ్బకి చెట్టులా క్రిందపడిపోయేడు సాంబడు.

"నన్ను ఒంటరిగాణ్ణి చేసి ఇందాకా కొడ్తార్రా ! రండ్రా రక్తం పారాల" అని హూంకరించుకుంటూ సైకిల్ చెయిన్‌ని గిర గిర తిప్పుకుంటూ జనంలో స్వైరవిహారం చేస్తున్నాడు గళ్ళచొక్కా. గంగరాజు పార్టీవాళ్ళు చేతికందిన కర్రల్ని, రాళ్ళని, కిల్లీకొట్లో నించి సోడాబుడ్లని అందుకుని వెంకునాయుడు పార్టీ మీద యెదురు దెబ్బ తీశాడు. జనంలో త్రొక్కిసలాట, పిల్లల యేడుపులు. తప్పిపోయిన పిల్లలకోసం తల్లులు ఏడుపు పరుగెత్తు తున్నారు. సోడాబుడ్ల ప్రేలుళ్ళు. రోడ్డు ప్రక్కన తోపుడుబళ్ళ దుకాణాల్ని అంగళ్ళని తొక్కుకుంటూ తోసుకుంటూ జనం పరుగెత్తుతున్నారు. రథాన్ని విడిచిపెట్టి పూజారులు గెంతేసి పరుగు లంకించుకున్నారు.

"ఎలక్షన్ కార్యాలయానికి నిప్పంటించేరు" అరిచేడు జనం లోంచి యెంకునాయుడి పార్టీవాడు. ఒక గుంపు ఎలక్షన్ కార్యాలయంవైపు పరుగెత్తుతున్నారు. ఈ సంఘటన క్షణంలో వూరంతా పాకిపోయింది. ఉభయ పార్టీలు కూడలి స్థలాల్లోనూ, బజార్లలోనూ కలియబడుతున్నారు. కొన్ని యిళ్ళు తగలబడు

తున్నాయి. పొగతోకూడిన మంటలు నాలికలు చాచుకుంటూ చీకట్లో విస్తరించుకుంటున్నాయి. గళ్ళచొక్కా వాడినియెవరో కత్తితో పొడిచారు. రక్తం కారుతున్న వాడ్ని కొందరు మోసుకుపోయారు.

రథయాత్ర రణభూమిగా మారింది.

"ధన్! ధన్! ధన్!" గాలిలో తుపాకుల కాల్పులు.

"పోలీసులు....పోలీసులు. ఫైరింగ్"—పరుగెత్తుతున్న జనం. మృత్యు భయంతో కేకలు-హాహాకారాలు. పోలీసువేన్లు అరుచుకుంటూ దూసుకువచ్చేయి.

"డిస్‌పర్స్! ఛార్జ్" పోలీసు లాఠీలు తలలమీద విరుగుతున్నాయి.

బాష్పవాయుగోళాలు పేలుతున్నాయి- కళ్ళు మండుతూ చీకట్లు కమ్ముతున్నాయి. పొగ కమ్ముకుంటోంది.

అరగంటలో పరిస్థితి అదుపులోకి వచ్చింది. జనం ఇళ్ళలోకి దూరి తలుపులు బిగించుకున్నారు.

గంగరాజునీ, ఎంకునాయుణ్ణీ అరెస్టు చేశారు. అనుమానితుల్ని పోలీసు వేన్లో కుక్కేశారు. దెబ్బలు తిన్న వాళ్ళని అంబులెన్స్ వ్యాన్లో పడేసి పట్నానికి తరలించేరు.

కరెంట్ కట్ చేశారు. కటికచీకటి.

కర్ఫ్యూ విధించారు.

వీథులన్నీ నిర్మానుష్యం.

గం॥క్రితం ఆనందోత్సాహాలతో కళకళలాడుతున్న ఊరంతా స్మశాన వాటికలా తయారయింది. ఏటు చూసినా నిశ్శబ్దం. భరింపరాని నిశ్శబ్దం.

కీలక స్థానాల్లో సాయుధ దళాల్ని పెట్టేరు.

రథం నడిరోడ్డుమీద వదిలేసి వుంది. దీపాలు ఆరిపోయి చీకట్లో పాడుపడిపోయిన కొండలా వుంది.

రథాన్ని గుడిసెన్న గుడికి తోసుకుని తీసుకురావటానికి పోలీసుల బలగం బయలుదేరింది.

"మీరంతా అటు వట్టండి ... ఇటు కొందరు రండి....మీరు వెనకనుంచి తొయ్యండి" అని పోలీసుల్ని పురమాయిస్తూ ఇన్‌స్పెక్టరు రథంమీదికి టార్చిలైటు వేశాడు.

క్షణంసేపు పోలీసులంతా నిశ్చేష్టులయ్యారు.

టార్చిలైటు కాంతిలో ఒక మానవ కళేబరం రథానికి వేలాడుతూంది.

ఢక్కువాడు రథానికి కొత్త కండువాతో ఉరి పోసుకున్నాడు.

వాడి శవం వికృతంగానూ, భయంకరంగానూ జగన్నాథుని సమక్షంలో ఊగుతోంది. టార్చిలైటు కాంతిలో జగన్నాథ విగ్రహంలా పేలవంగా, సిగ్గుతో కృంగిపోతున్నట్లు వెలవెల బోతోంది. తన బూతు పాటలతో జనాన్ని, దేవుణ్ణి కైపెక్కించి ఆనంద తరంగాల్లో వల్లి కొట్టించిన ఢక్కువాడు. తనలో ఉవ్వెత్తుగా లేస్తున్న విషాదతరంగాల్ని తట్టుకోలేక, ఆకలి బాధతోనూ రేపటి బ్రతుకు భయంతోనూ, తన నిండు ప్రాణాల్ని కోపంతోనూ; కసితోనూ దీనబంధువుగా పేరెన్నికగన్న జగన్నాథునికి బలిగా సమర్పించుకున్నాడు.

ఢక్కువాడి పీనుగను పోలీసులు రోడ్డుమీద పడేశారు. తరువాత అంబులెన్స్ తీసుకుపోయింది.

రథాన్ని పోలీసులు తోసుకుంటూ గుడిసెన్న గుడికి తెచ్చారు. విగ్రహాల్ని చెరొకర్కా పట్టుకుని, పోలీస్ వేన్‌లోనించి గొరగొరా ఈడ్చుకువచ్చి లాకప్‌లో పడేసినట్టు, గుడిలో పడేశారు. బయట తాళం వేసి సీల్‌చేశారు. గుడి చుట్టూ గట్టి పోలీసు బందోబస్తు యేర్పాటు చేశారు.

ఆ రాత్రంతా పోలీసు వేన్లు తిరుగుతున్నాయి. విజిల్స్.... నిశ్శబ్దాన్ని చీల్చుకుంటూ దూరంగా కుక్కలు ఆకాశంవైపు మోరలెత్తి దీనంగా ఏడుస్తూ అశుభ సూచకంగా అరుస్తున్నాయి. రక్షకభటుల లోహపద ఘట్టాలు స్పష్టాస్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి.

చీకటి కొట్టులాంటి గుడిసెన్న గుడిలో జగన్నాథుడు నిస్సహాయంగా బందీగా వున్నాడు. చేతిలోని చక్ర గదాయుధాలు నిష్ప్రయోజనమయ్యాయి. బలరాముని హలం. కురుక్షేత్ర సంగ్రామంలో అగ్నివర్షం కురిపించిన సవ్యసాచి గాండీవం మూగవోయాయి. నరనారాయణుల ధన, మాన, ప్రాణాల రక్షణకి సాయుధులైన పోలీసులు తుపాకులతో గుడిని గస్తీ కాస్తున్నారు.

* * *

తరువాత కథ:—

అగ్ని సంస్కారంతో పునీతులైనట్లు పోలీసు లాకప్‌నుంచి గంగరాజు, వెంకినాయుడు తిరిగి జనాల్లోకి వచ్చేరు.

ప్రతీ సంవత్సరం రంగరంగ వైభోగంగా రథయాత్ర జరుగుతూనే వుంది.

వెంకునాయుడు, గంగరాజు రొటేషన్ పద్ధతిలో ఎమ్. ఎల్. ఏ. లు అవుతూనే వున్నారు.

పాతరథం స్థానే కొత్తరథం వచ్చింది.

ధక్కువాడి పీనుగుతో మైలపడిపోయిన పాత రథాన్ని ఊరవతల వదిలేశారు.

చుట్టుప్రక్కలవాళ్ళకి అప్పుడప్పుడూ ఊరవతలనించి అర్ధరాత్రివేళ స్పష్టాస్పష్టంగా ఏవో పాటలు, ఏడుపులు వినిపిస్తూంటాయిట ! పండువెన్నెల్లో పాడైపోయిన రథం మీద కూర్చుని ఏడుస్తున్న ధక్కువాడు కొందరికి కనిపించాడట ! ! అక్కడి వాళ్ళంతా ధక్కువాడి ప్రేతాత్మ ఘోషిస్తున్నదంటారు.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః